

Borduren voor een beter bestaan

Hun winkel is al tientallen jaren heel onopvallend gevestigd in het Hirschgebouw, aan het Leidseplein. In de etalage ligt een scala aan handwerken.

Dienbladen met de geborduurde wens 'Bon appetit', theemutsen, gebreide babymutjes, knuffelbeestjes. Zelfs de openingstijden hangen in borduurwerk aan de deur.

Het is zaterdag. De zaak is leeg. Maar verkoopster Anne de Mol van Otterloo (64) is tevreden. Ze heeft al voor meer dan driehonderd euro omgezet. Een Japans echtpaar heeft net een serie tegeltjes met daarop de geborduurde beeltenissen van Amsterdamse gebouwen gekocht. "Helemaal niet zo goedkoop, maar beeldig. Japanners kijken heel nauwgezet, heel voorzichtig," zegt ze. De handwerkwinkel van Tesselschade-Arbeid Adelt (TAA) wordt aanbevolen in een Japanse gids. Er hangt ook een bordje in het Japans in de etalage.

Twintig jaar runde De Mol van Otterloo het castingbureau Moeder Anne. Ze zit nu vier jaar in het TAA-bestuur. Als verkoopster voelt ze zich als een vis in het water. "Daarvoor was ik al jaren een *heavy user*. Ik ging ooit mee met een vriendin naar een verkooptentoonstelling en vond het allemaal zo beeldschoon."

De maaksters van al dat moois verdienen daar nu een leuk zakcentje mee. Maar in de

De dames van Tesselschade-Arbeid Adelt waren de Dolle Mina's van de negentiende eeuw. Armlastige 'beschaafde vrouwen' hielpen ze naar zelfstandigheid met hun handwerk. De Amsterdamse afdeling bestaat in november 135 jaar.

tekst **CORRIE VERKERK**
foto's **SUSANNE BLANCHARD**

beginjaren van de vereniging was hun handenarbeid pure noodzaak. Oprichtster Betsy Perk begon haar 'Algemeen Nederlandsche Vrouwenvereniging Arbeid Adelt' in 1871, om vrouwen uit de midden- en hogere klassen, die in financiële problemen waren gekomen, de mogelijkheid te bieden geld te verdienen met handwerken en zo een zelfstandig bestaan op te bouwen. Een dame werd in die tijd niet geacht een eigen inkomen te vergaren. Perk, zelf ongehuwd, kwam daartegen in opstand. Als jong meisje had ze slechts geleerd een keurige 'canapee-engel' te zijn, al zou ze zich al snel ontwikkelen als schrijfster. Ze waagde het zelfs om op een lezingentournee te gaan met de zangeres, schrijfster en voordrachtskunstenaar Mina Kruseman. Mina las voor uit haar feministische romans, Betsy besprak de 'vrouwenquaestie'. Het publiek stroomde toe om deze 'curiositeit' te bekijken; de vaderlandse pers beoordeelde en attaqueerde de dames voornamelijk op hun uiterlijk.

De jubilerende Amsterdamse afdeling is na Delft de oudste. In de vergaderkamer boven de winkel hangt een

enorme zwart-witfoto van een vroeger bestuur. Ernstig blikken de vrouwen in de camera, allen getooid met hoed. Vergaderen mét hoed, dat gebeurde nog tot begin jaren zeventig. Men hechtte aan tradities.

Echte Dolle Mina's waren hun voorgangers dan ook niet. In de strijd voor het vrouwenkiesrecht hield de vereniging zich afzijdig – men deed niet aan politiek. En ook met het radicale feminisme van de jaren zeventig hadden de meeste leden weinig op. 'Het clichébeeld van een TAA-bestuurster toonde een dame van stand in mantelpak met parelketting,' schrijft Vilan van de Loo, in een jubileumboek. "Het was moeilijk voor te stellen dat zij zich zou aansluiten bij Man Vrouw Maatschappij."

Oud-voorzitter Marieange van Holthe (71): "Men wilde niet in het socialistische hoekje geduwd worden. De vereniging was Oranjegezind." Koningin Juliana was onder anderen beschermvrouwe. Nu zit men even zonder. Anne de Mol van Otterloo: "We zouden het fantastisch vinden als Máxima onze nieuwe beschermvrouwe zou worden. We blijven het in elk geval proberen."

Op de toonbank ligt een artikel uit *Royalty*, waarin de kinderen van Máxima en Willem-Alexander in 'romantische smokjurkjes' staan afgebeeld. Jurkjes uit de landelijke TAA-collectie. De Oranjes zijn altijd goede klanten geweest. De inhuldigings- en trouw-

De dames van Tesselschade Arbeid Adelt: Anne de Mol van Otterloo, Ilona van Weede en Annette Kipp in de winkel in het Hirschgebouw.

jurk van Wilhelmina, de doopjurk van Juliana en de kussens waarop Juliana en Bernhard bij hun verloving knielden; de borduursels kwamen allemaal van Arbeid Adelt.

Dat handwerk wil men hoog houden. Tijdens het jubileumfeest op 11 november wordt onder meer een dvd gepresenteerd, waarop allerlei oude handwerksteken is vastgelegd. Tegelijkertijd moet er iets gebeuren aan het imago van de vereniging. Bestuurslid Annette Kipp (55),

Het gaat al lang niet meer om de hulpeloze 'onvermogene beschaafde vrouw' die met betaald handwerk geholpen wordt

werkzaam in de textiele vormgeving: "Mensen die niet weten wat we doen, zien ons als een leuke hobbyclub. En op handwerk en textiele vormgeving is lange tijd toch neergekeken." Alhoewel, langzaam maar zeker ziet het bestuur een kentering. Ilona van Weede (60), sinds twee jaar voorzitter, en werkzaam aan de Hogeschool van Amsterdam: "Het komt weer helemaal in. Zelfs in de collegezaal zitten ze te breien." En in de winkel ziet men steeds meer jonge mensen inkopen doen: van babysokjes tot aardbeienmuts.

Het gaat nu al lang niet meer om de hulpeloze 'onvermogene beschaafde vrouw' die met betaald handwerk geholpen moet worden. Voor de handwerksters van nu is het een leuke bijverdienste en voor de vereniging een traditie. Dat ze zich daarnaast, al sinds de oprichting, ook sterk maken voor

opleidingen voor vrouwen mag wel eens wat meer in de aandacht, vinden de dames. Met het Opleidingsfonds Betsy Perk helpt de TAA vrouwelijke studenten al jaren aan studiebeurzen. De Amsterdamse afdeling kan kandidaten doorverwijzen of – door lendenonaties – studenten in Amsterdam en omgeving extra ondersteunen. De bepaling dat alleen Nederlandse vrouwen hiervoor in aanmerking kwamen, werd in 1999 uit de statuten geschrapt. Dat had, aldus de vereniging, niks te maken met discriminatie

maar alles met 'historische wortels'. Begin twintigste eeuw werd Nederland overspoeld door Belgische en Zwitserse 'bonnes', die hier als au pair kwamen werken en daarmee de Hollandse meisjes verdrongen. Vandaar.

De eerste Amsterdamse vrouw die door Tesselschade, kon afstuderen, werd in 1893 verloskundige. Kleinkunstenaars, dierenartsassistentes en artsen volgden.

Lang geleden besloot een uitverkorene het geld anders te besteden. Zo vertelde een meisje de toenmalige dephoudster van de winkel in het Hirschgebouw dat ze haar studiekapitaal aan haar vriend had afgegeven. Toen de dephoudster daartegen protesteerde, liep de 'studente' boos weg met de opmerking: 'Bent u soms lesbisch of zo?' Dit jaar heeft de vereniging al zo'n 35 aanvragen binnen. Vrouwen uit Nederland,

maar ook uit Rusland, Suriname, Turkije en Oeganda. Een nieuwe generatie die misschien ook nog eens warm zal lopen voor de andere werkzaamheden van TAA: de winkel en het handwerk.

"De meeste handwerksters die ik ken, zijn toch wel wat ouder. Sommigen zijn al in de tachtig," zegt Lydia Beekhuizen (62), die de winkel van veel handwerken voorziet. Samen met haar echtgenoot runt ze een antiekzaak in de Nieuwe Spiegelstraat. In de tijd die haar rest, maakt ze babyspulletjes, beestjes, smokjurkjes en nog veel meer. "Ik heb zelf geen kinderen en heb altijd veel gebreid en gehaakt voor de kinderen van mijn zus en vriendinnen. Maar die worden groot. Op enig moment had ik een heleboel konijntjes gemaakt en toen zei iemand: 'Waarom ga je niet naar het Hirschgebouw?' Haar werk wordt verkocht tot in Japan. "Bij alle vorstenhuizen zie je die jurkjes terug. Het heeft toch een bepaalde chic."

Vrijwilligsters in de winkel aan het Leidseplein.